

Arxiu històric FUNDACIÓ JAUME BOFILL

III Simposi: Llengua, educació i immigració. Integració sociocultural i comunitat educativa.

Resum de ponències, taules rodones i comunicacions

NOVEMBRE 2000

VR

rebut

III SIMPOSI :

LLENGUA, EDUCACIÓ I IMMIGRACIÓ.

INTEGRACIÓ SOCIOCULTURAL I COMUNITAT EDUCATIVA.

RESUM DE PONÈNCIES, TAULES RODONES I COMUNICACIONS

Girona, 23, 24 i 25 de Novembre de 2000

PONÈNCIES

GIMÉNEZ, C. : L'experiència de la mediació cultural a la comunitat de Madrid.

LLUCH, X. : L'escola com a eina d'educació comunitària.

SURIAN, A. : Integració sociocultural i comunitat educativa a Itàlia.

TREPPE, C. : Malentesos i dificultats en la relació entre escola i famílies d'origen immigrant.

VILA, I. : Família, escola i comunitat.

ZOÏA, G. : *Éducation et identités culturelles, accords et compromis.*

TAULA RODONA: El paper del lleure i de les activitats extraescolars en la integració sociocultural.

ARGEMI, R. i ABDELOUAHED, M. : Calidoscopi. Pla d'actuació per a la interculturalitat en el lleure.

DIÉMÉ, O. : L'experiència dels Espais de Lectura de l'ACELEM als barris de Marsella.

PELLISA, B. : L'actuació de l'associació ESBARGI al barri de Font de la Pòlvora.

TAULA RODONA: Experiències locals i comarcals d'acollida i d'integració sociocultural.

CRESPÓ, R. : El pla d'integració local de Sta. Coloma de Gramanet.

PASCUAL, J. : El pla comarcal d'integració del Vallès Oriental.

SOLERDELCELL, M. : L'experiència del Programa Icària (Programa Intermunicipal d'actuació amb Immigrants) d'Osona Nord.

COMUNICACIONS

ASSOCIACIÓ ESPAÑOLA DE AMISTAD CON LOS PUEBLOS ARABES: Dromedario.

Material de enseñanza-aprendizaje de lectura y escritura en lengua àrabe.

BARRAGÁN, C. : Formación del profesorado. Análisis de la situación actual en Almería.

BORGSTRÖM, M. : Estar en medio. Cómo Jóvenes hispanohablantes en Suecia perciben las condiciones del desarrollo de su identidad sociocultural.

BORGSTRÖM, M. : Proyecto UPPIS: Desarrollo, identidad, idioma.

BORRELL, G. i DíEZ, X. : Noves respostes per a noves necessitats. El pla d'acollida com a instrument d'incorporació al CEIP Carles Faust de Blanes.

DALMAU, I. , FERRER, C. , MATEOS, J. i MONSÓ, P. : CRP i comunitat educativa a la Ciutat Vella de Barcelona.

GIRÓ, J. : Mediació intercultural: les insuficiències d'un model de mediació centrat en els interessos.

IES MIQUEL TARRADELL: Interculturalitat i participació.

LAGUNA, E. : Les tècniques d'expressió dramàtica com a mitjà de desenvolupament d'habilitats comunicatives en l'alumnat d'incorporació tardana.

LARRAZ, P. : Família i música: De la intimitat a la socialització.

MARBÀ, T. , PANOSA, M. i CODINA, G. : Un plantejament obert a la classe de llengua.

MARGALEF, S. i OLIVERES, A. : L'element sociocultural a les aules d'alfabetització i de llengua oral en l'ensenyament de L2 a adults immigrants.

MARTORI, J. i VERCHER, M.J. : El TAE de Cornellà, una experiència educativa per a alumnes d'incorporació tardana de parla no romànica.

OMENAT, M. : Imatges per a la comunicació i la integració.

SANTAMARÍA, F. : Aula de acogida a alumnado de origen extranjero.

HORARI DE LES COMUNICACIONS

PONÈNCIES

Universitat de Girona
Institut de Ciències de l'Educació

TERCER SIMPOSI: LLENGUA, EDUCACIÓ I IMMIGRACIÓ
Integració Sociocultural i Comunitat Educativa
Girona, 23, 24 i 25 de Novembre de 2000

PONÈNCIES SOBRE MEDIACIÓ INTERCULTURAL:
L'EXPERIÈNCIA DE LA MEDIACIÓ CULTURAL A LA COMUNITAT DE MADRID.

Ponent: Carlos Giménez	Data: dijous, 23 de novembre	Hora: 17.30 - 20 h.

En esta exposición se tratarán los puntos siguientes:

- 1.- ¿ Qué es el SEMSI (Servicio de Mediación Social Intercultural) ?. Como ha evolucionado.
- 2.- La figura del mediador.
  - 2.1. Una nueva figura profesional en auge.
  - 2.2. Definición y rasgos del mediador en el SEMSI.
- 3.- Ambitos de trabajo y actividades de los mediadores.

Universitat de Girona

Institut de Ciències de l'Educació

TERCER SIMPOSI: LLENGUA, EDUCACIÓ I IMMIGRACIÓ

Integració Sociocultural i Comunitat Educativa

Girona, 23, 24 i 25 de Novembre de 2000

PONÈNCIA: L'ESCOLA COM A EINA D'EDUCACIÓ COMUNITÀRIA

Ponent: Xavier LLuch	Data: dissabte, 25 de novembre	Hora: 9.30-11

Hi ha molts vessants des d'on plantejar-se la intervenció escolar per a una educació comunitària.

En aquest treball tractarem sobre l'educació intercultural com uns dels mitjans que, indefugiblement, ha d'utilitzar l'escola. Més encara, ara i ací, quan la qüestió de la diversitat cultural està quallant en el debat social i també al món educatiu. Cal felicitar-se per la irrupció d'aquest debat però alhora cal apressar-se a valorar els efectes que està produint.

I així, més enllà de l'ús sovint retòric i *políticament correcte* de la interculturalitat, podríem desenvolupar intervencions amb capacitat d'incidir en la pràctica.

Desenvoluparem ací nou de les propostes que solen treballar-se a l'educació intercultural i que, al meu entendre, constitueixen també premises necessàries per a una adient educació comunitària.

- Fer palés que la diversitat social i cultural és natural.
- Evidenciar que la diversitat social i cultural és un fet complex.
- Fer veure que la diversitat social i cultural és un avantatge per a la societat.
- Facilitar la vivenciació de la identitat.
- Establir un context on les interaccions siguin igualitàries.
- Evidenciar la naturalesa política dels conflictes pretesament culturals.
- Fer conscient l'etnocentrisme cultural i desvetllar la construcció interessada d'estereotips.
- Educar en el tractament dels conflictes culturals.
- Fer de l'escola una autèntica *comunitat d'aprenentatge*.

Universitat de Girona
Institut de Ciències de l'Educació

TERCER SIMPOSI: LLENGUA, EDUCACIÓ I IMMIGRACIÓ **Integració Sociocultural i Comunitat Educativa**

Girona, 23, 24 i 25 de Novembre de 2000

PONÈNCIA: INTEGRACIÓ SOCIOCULTURAL I COMUNITAT EDUCATIVA A ITÀLIA.

Ponent: Alessio Surian	Data: divendres, 24 de novembre	Hora: 12 - 13.30 h.

En los últimos cuatro años el número de los alumnos de origen extranjero en las escuelas italianas ha aumentado en un 15% cada año y son hoy más de 100.000. Entre ellos sube también el número de "ricongiungimenti", hijos de ciudadanos de origen extranjero que después de años de separación pueden volver a vivir con los padres.

En el ámbito local, en varias regiones italianas, instituciones educativas y administrativas organizan cursos de formación para mediadores culturales. Los modelos de referencia y los resultados en este ámbito son muy variados. En algunas ciudades, sobre todo, del norte de Italia, esta práctica de mediación cultural presenta una interacción con los Centros Interculturales, una realidad nueva en el panorama italiano que acaba de celebrar su tercer encuentro nacional. (Trento, Octubre 2000)

En el pasado mes de abril, el grupo de trabajo sobre la formación y el trabajo de los mediadores culturales del *Consiglio Nazionale dell'Economia e del Lavoro* (CNEL) elaboró un documento de referencia sobre las políticas de mediación cultural y el papel de los mediadores. El documento presenta un modelo de integración, una definición de mediación cultural y un cuadro de referencia para la formación de los mediadores.

En el ámbito del sector de educación formal seguimos encontrando cuatro grandes desafíos:

- ☐ La racionalización del cuadro normativo y la búsqueda de una estrategia comprensiva que pueda ofrecer, a los profesionales de la escuela, elementos de motivación para que puedan desarrollar prácticas interculturales en su trabajo cotidiano;
- ☐ La definición y el desarrollo de modelos y oportunidades formativas para todos los profesionales del mundo de la escuela;
- ☐ La definición y el desarrollo de instrumentos de apoyo a la integración de alumnos de origen extranjero en las escuelas italianas;
- ☐ La revisión y la puesta al día de los *curricula* escolares en una perspectiva de intercambio entre culturas y transformación de conflictos.

Universitat de Girona
Institut de Ciències de l'Educació

TERCER SIMPOSI: LLENGUA, EDUCACIÓ I IMMIGRACIÓ
Integració Sociocultural i Comunitat Educativa

Girona, 23, 24 i 25 de Novembre de 2000

PONÈNCIA: MALENTESOS I DIFICULTATS EN LA RELACIÓ ENTRE ESCOLA I FAMÍLIES D'ORIGEN IMMIGRANT

Ponent: Carmen Treppte	Data: dijous, 23 de novembre	Hora: 11.30-13.30

1.- La cooperación entre la escuela y los padres

- Expectativas de la escuela hacia los padres
- Hábitos de comunicar expectativas
- Experiencias previas de los padres inmigrantes hacia la escuela
- Esperanzas respecto al niño

2.- Dificultades de comunicación

3.- Causas de estas dificultades

- Diferencia en el concepto de infancia
- Diferencia en el concepto de educación (objetivos y métodos)
- Equívocos a nivel de varios elementos del proceso de comunicación:
  - lenguaje no verbal
  - conceptos de tiempo
  - conceptos de espacio
  - convenciones/expectativas a nivel verbal
  - estilos de comunicación
- problemas a nivel de valores y normas
- dificultades causadas por el contexto inmigrante

4.- Enfoques de una cooperación más efectiva

Universitat de Girona
Institut de Ciències de l'Educació

TERCER SIMPOSI: LLENGUA, EDUCACIÓ I IMMIGRACIÓ

Integració Sociocultural i Comunitat Educativa

Girona, 23, 24 i 25 de Novembre de 2000

PONÈNCIA: FAMÍLIA, ESCOLA I COMUNITAT.

Ponent: Ignasi Vila

Data: dijous, 23 de novembre

Hora: 16-17.30 h

El sistema educativo de Catalunya hace una opción mixta. De una parte, mantiene el mismo tipo de finalidades educativas para todo el alumnado en el marco de lo que se denomina la enseñanza comprensiva. De la otra, en el marco del tratamiento de la diversidad, se establecen las medidas pertinentes para atender la diversidad de capacidades, motivaciones e intereses del alumnado. No cabe duda que la puesta en práctica de ambos aspectos presenta retos importantes para la práctica educativa. Más aún en relación con lo que la sociología denomina la sociedad de la información.

El desarrollo de las tecnologías de la información y la comunicación (TIC,s) supone una auténtica revolución económica, social y cultural semejante a la que se produjo en el paso de la sociedad agraria a la sociedad industrial. La nueva sociedad, la sociedad de la información, aparece ante importantes sectores de la población como una fuente de inseguridad y de incertidumbre para el futuro de sus criaturas. El fenómeno de la exclusión social ya no queda limitado a las familias desfavorecidas (evidentemente tienen más posibilidades que las familias favorecidas), sino que puede tocar a cualquier persona. La razón está en la modificación de una sociedad vertical (organizada en clases sociales) en la que todo el mundo sabía el lugar que ocupaba y lo que podía hacer para modificarlo (la educación era un factor importante) a una sociedad horizontal, organizada sobre la base del conocimiento, con un centro, de modo que la posición social está en relación con la distancia que se ocupa respecto a él, lo cual, entre otras cosas, obliga a una importante movilidad de las personas.

En la sociedad industrial, la movilidad social tenía mucho que ver con acceder a la información que estaba depositada en la escuela (primaria, secundaria, formación profesional y universidad). Hoy en día ya no es así y la escuela ya no es la única depositaria de la información. Además, la vida de las personas se ha modificado notablemente. Ya no vale aquello de primero, estudiar, luego, trabajar y, finalmente, con la jubilación, el ocio y el descanso. La formación permanente y, por tanto, el estudio, está presente a lo largo de toda la vida. Todo ello requiere nuevas capacidades y nuevas maneras de hacer que deben de ser posibilidades desde la educación. Ya no se trata de acumular informaciones, sino de saber buscarlas, seleccionarlas, ordenarlas y clasificarlas. Capacidades metacognitivas, lingüísticas y comunicativas que no se desarrollan desde el conocimiento estanco de las disciplinas clásicas, sino desde la interdisciplinariedad, lo cual es un auténtico revulsivo para las prácticas educativas tradicionales.

¿Qué decir de los cambios culturales? La necesidad de constituir identidades múltiples frente a las identidades unidireccionales, de afrontar la crisis de valores, de desarrollar actitudes socialmente constructivas en el sentido de la igualdad y la cohesión social y tantas cosas más. Todo ello requiere también un nuevo papel de la educación, la cual debe de ser entendida como la posibilidad de construir, desde ella, un proyecto colectivo de futuro para una comunidad de personas que probablemente sean bastante distintas desde el punto de vista identitario, de capacidades, de edad, de origen étnico, social, etc.

No cabe decir que esta idea de educación traspasa la escuela y señala numerosos agentes educativos que van desde la familia hasta las amistades, sin olvidar el ambiente físico en el que una persona vive o las actividades en que participa en su contexto comunitario. Por eso, la comprensión de la educación como la posibilidad de construir un proyecto de futuro compartido basado en la igualdad y la cohesión social implica que se establezcan continuidades educativas entre los distintos ámbitos en que las personas se educan: familia, escuela y comunidad. Pero dichas continuidades no se pueden establecer en abstracto, sino que requieren agentes que las hagan posibles. Estos, a mi entender, sólo pueden ser las personas que ejercen la función de educar -las maestras y los maestros- y, por eso, se deben de reformular las relaciones familia-escuela y escuela-territorio.

A lo largo de la conferencia, se exponen los rasgos principales de este tipo de relaciones desde el punto de vista de la función que debe de jugar la escuela. Igualmente, se defiende que sólo de esta manera será posible conjugar los principios de comprensividad y tratamiento de la diversidad.

Universitat de Girona
Institut de Ciències de l'Educació

TERCER SIMPOSI: LLENGUA, EDUCACIÓ I IMMIGRACIÓ **Integració Sociocultural i Comunitat Educativa**

Girona, 23, 24 i 25 de Novembre de 2000

PONÈNCIES SOBRE MEDIACIÓ INTERCULTURAL: **ÉDUCATION ET IDENTITÉS CULTURELLES, ACCORDS ET COMPROMIS.**

Ponent: Geneviève Zoïa	Data: dijous, 23 de novembre	Hora: 17.30 - 20 h.

"Présenter sa propre culture à son voisin de palier", mestizaje, culturas diferentes, descubierta del Otro como totalidad cultural: las políticas públicas y significativamente la política municipal en Francia manifiestan en ciertos casos opciones basadas en la acción en barrios desfavorecidos. Sin situarse explícitamente en el ámbito teórico del multiculturalismo, el vocabulario y la temática que acompañan estas acciones hacen referencia incontestablemente a un registro multicultural.

Si las aportaciones de esta acción son en ciertos casos indiscutibles, sobretudo en lo que concierne a la calidad de las intervenciones culturales que se desarrollan en los barrios, nos centraremos en este caso en las implicaciones teóricas de esta opción.

Esta reflexión pretenderá cuestionar los implícitos y los valores puestos en juego, y más generalmente la representación de la relación con el Otro que ésta implica.

Estos barrios pueden ser vistos como metáforas de lo urbano: la relación simbólica de la identidad y la alteridad está ahí pensada y puesta en escena bajo el ángulo particular de la relación entre exclusión y cultura. La mediación por el arte es designada como un medio de lucha para la restauración del vínculo social. El Ministerio de Cultura inicia proyectos culturales específicos en los barrios apadrinados por artistas reconocidos. Es a la cultura a quien se pide actuar para evitar una sociedad de exclusión. La política de la ciudad ha identificado yacimientos de recursos en los barrios con dificultades, y estos últimos a su vez interrogan, desestabilizan las formas dominantes de la cultura. Se les abordará pues como lugares de proyección simbólica del vínculo social, por ejemplo, por la arquitectura utópica en los años 60 o por la puesta en escena hoy de una sociedad multicultural.

Las ciudades crecen: en su periferia se desarrollan barrios en el seno de los cuales sus habitantes acumulan toda suerte de handicaps de dificultades sociales (paro, racismo, violencia... son los temas más evidentes).

Los barrios se han vuelto estos últimos años, lugares sobre los cuales convergen miradas, acción pública, prensa, investigación. Se convierten en laboratorios sociales, viveros de problemáticas y de nuevas prácticas. Los barrios son una oportunidad para renovar la reflexión sobre varias cuestiones sociales. Sobre el plan social, son lugares de experimentación de políticas públicas: dispositivos de ayuda al empleo o inserción, puesta en marcha de medidas de prevención, también de represión.

Pero los barrios son asimismo una metáfora de la comunidad cultural, del grupo étnico. La noción de territorio toma aquí todo su sentido. En esta nueva aproximación llevada a cabo por la política municipal desde los inicios de los 80, los problemas sociales no están ya vinculados a individuos sino a grupos sobre territorios concretos.

La acción cultural en la periferia pone en escena una filosofía y valores que conjugan dos ideas: la integración por el poder político (los valores clásicos del desarrollo y del arte culto) y, en estos últimos años, la integración por la comunidad cultural (pluralismo cultural). Las iniciativas en este nivel son de dos tipos: hacer penetrar la cultura en las periferias, y hacer emerger -y reconocer- una o varias culturas específicas en el sentido antropológico del término.

Dos puntos de vista favorecen dos modelos de acción hacia la población :

1.- cuando el diagnóstico se centra en los déficits o sobre la desintegración social de los habitantes, se encuentran acciones del derecho común con referencias del modelo de integración republicana. El vínculo social falla debido a una acumulación de handicaps sociales. La temática de la lucha contra la exclusión se volverá central.

2.- el diagnóstico puede también ser el del esponjamiento cultural, de la riqueza de culturas de barrio o recursos potenciales ; la acción dirigida hacia las poblaciones se apoya sobre el reconocimiento del Otro por su cultura.

La cultura se convierte en una herramienta para luchar de forma cualitativa contra la exclusión y puede contribuir a revalorizar el barrio por el reconocimiento cultural de los grupos (jóvenes, etnias...) que lo habitan.

Esta situación explica el renacimiento de la acción asociativa en los barrios tanto en el sector de las "culturas del mundo" como en prácticas más o menos legitimadas por las instituciones (rap, mundo obrero). Una problemática global en términos de ciudadanía, territorio y refundación del vínculo social define la cultura por una función integradora.

Se tratará de alguna manera de invertir nuestra mirada de etnólogo sobre este fenómeno : en lugar de fijarla sobre estos grupos y la forma como viven, se va a interesar en nuestras propias representaciones en tanto que reveladora de nuestra relación con el Otro.

Este reconocimiento del Otro en y por su cultura reenvía en efecto a la idea de una sociedad "mestiza", tolerante, abierta, antiracista. Así el discurso que conllevan estas acciones, el de la lucha contra la exclusión por la cultura aparece legítimo, simpático y seductor. Los signos exóticos están de moda, como lo es la diferencia, el abigarramiento.

Podemos cuestionarnos lo que aparece más que como una moda como una evidencia moral : la cultura como herramienta de reconocimiento y de defensa del dominado ?

Se intentará construir este análisis a partir de las consecuencias y las implicaciones concretas y éticas de la acción cultural en los barrios con gran mayoría de habitantes inmigrados.

TAULA RODONA

**EL PAPER DEL LLEURE I DE LES ACTIVITATS EXTRAESCOLARS EN LA
INTEGRACIÓ SOCIOCULTURAL**

Universitat de Girona
Institut de Ciències de l'Educació

TERCER SIMPOSI: LLENGUA, EDUCACIÓ I IMMIGRACIÓ

Integració Sociocultural i Comunitat Educativa

Girona, 23, 24 i 25 de Novembre de 2000

TAULA RODONA: EL PAPER DEL LLEURE I DE LES ACTIVITATS EXTRAESCOLARS EN LA INTEGRACIÓ SOCIOCULTURAL

Participants: Roser Argemí i M'Hamed Abdelouahed	Data: divendres, 24 de novembre	Hora: 17 - 19.30 h.
CALIDOSCOPI. PLA D'ACTUACIÓ PER A LA INTERCULTURALITAT EN EL LLEURE		

En els darrers anys, la diversitat cultural present a les escoles de Catalunya ha estimulat moltes persones dedicades a l'educació a reflexionar sobre la millor manera de respondre a les necessitats i dificultats dels infants i joves d'origen immigrant, i a cercar criteris i metodologies de treball que tinguin en compte la diversitat. També s'està modificant el model educatiu aplicat durant anys, que es caracteritzava per una visió homogeneïtzadora de la realitat col·lectiva de l'alumnat.

La situació en l'àmbit de l'educació en el lleure és ben diferent. Exceptuant alguns territoris i espais educatius molt concrets, a la majoria d'entitats no hi ha una participació de nois i noies fills de famílies immigrades que es correspongui amb la presència que aquestes famílies tenen en el territori on actuen les entitats. I, sobretot, l'oferta educativa que fan tant els centres d'esplai, com els agrupaments escoltes i els casals és poc coneguda i valorada per la majoria de famílies immigrades. La poca presència de monitors o caps d'origen immigrant als equips educadors tampoc estimula l'apropament de les famílies immigrades a les entitats d'educació en el lleure.

D'altra banda, hi ha molt pocs materials de suport per treballar la interculturalitat des del lleure, i la formació de monitors i directors encara no contempla prou els continguts relacionats amb l'educació intercultural i l'acolliment de la immigració.

Des del nostre punt de vista, cal facilitar estratègies que apropin aquests infants i joves al món de l'educació en el lleure. Les entitats d'aquest sector ofereixen uns espais socialitzadors que, per les seves característiques, possibiliten intercanvis entre grups d'iguals en un marc relaxat, sense la pressió dels centres escolars, i on els nois i les noies coneixen i s'apropen als valors i les pautes del país. És necessari impulsar la inserció dels infants i joves en la vida d'aquestes entitats per reforçar els seus processos de formació. Cal fer-ho des de la normalització, aprofitant els recursos existents, però sense obviar les dificultats i mancances amb què poden ensopegar aquests infants i joves per raó de les condicions socioeconòmiques de les seves famílies, de la seva situació legal o de les seves perspectives culturals.

La reflexió que de forma sintetitzada acabem d'exposar ha estat realitzada i compartida per un grup de persones i entitats preocupades per l'educació dels infants i adolescents d'origen immigrant que formen part del Programa *Entrecultures*, creat per la Fundació Jaume Bofill.

A partir d'aquesta anàlisi s'han proposat una sèrie d'actuacions a dur a terme per tal que la realitat cada vegada més multicultural de la societat catalana quedi reflectida a les entitats d'educació en el lleure, atès que són uns bons espais de trobada, d'intercanvi i de socialització.

Aquestes propostes s'han emmarcat en *Calidoscopi*, un pla global d'actuació per promoure la interculturalitat en el lleure, impulsat conjuntament per la Secretaria General de Joventut i la Fundació Jaume Bofill. A continuació en detallarem alguns dels eixos principals d'actuació.

Campanya informativa

Calidoscopi preveu posar en marxa una campanya informativa perquè les famílies d'origen immigrant coneguin les entitats del seu entorn més proper, i valorin la importància dels espais de lleure com a eina de desenvolupament personal i d'integració social dels seus fills i filles. Per tal de donar a conèixer a aquestes famílies l'oferta d'activitats de lleure infantil i juvenil, s'ha editat material informatiu gràfic i audiovisual en diverses llengües: catalana, castellana, àrab, berber, mandinga i wolof.

Projectes pilot

El pla inclou quatre projectes pilot a partir dels quals es vol promoure la participació en entitats de lleure d'infants i adolescents d'origen immigrant, i experimentar models d'intervenció socioeducativa que tinguin en compte les necessitats d'aquests col·lectius i que coordinin les diverses actuacions promogudes des del teixit associatiu i des dels serveis de l'Administració.

Tot i que es preveu anar incorporant noves iniciatives, els projectes pilot inicials s'estan duent a terme a Manlleu, Salt-Girona, Olesa de Montserrat i Mataró. La selecció d'aquests municipis no ha estat aleatòria. Són municipis on hi ha una forta preocupació pel procés educatiu i d'integració social dels nois i noies d'origen immigrant i sobretot dels adolescents nouvinguts. Des dels serveis de l'Administració, especialment els municipals, s'han dissenyat i s'apliquen polítiques d'atenció específica per aquests col·lectius i també hi treballen entitats d'educació en el lleure, associacions d'immigrants i organitzacions de suport, que molt sovint han estat les iniciadores de les accions d'acollida i formació d'aquest sector de la població.

També s'ha escollit aquests municipis perquè diverses entitats que participen en el Programa *Entrecultures* hi estan vinculades i s'han esmerçat força recursos humans i econòmics en diverses accions. Això facilita els processos d'implementació dels projectes i el seguiment i l'avaluació dels seus resultats.

Formació d'educadors

Per tal d'anar introduint elements de reflexió en relació amb l'educació intercultural i l'acollida de la immigració en els cursos de formació de monitors, caps i directors, s'ha creat una comissió de les escoles de formació. La finalitat d'aquesta comissió és la de debatre conjuntament com es pot treballar aquest tema en els cursos de formació i elaborar materials de suport adequats per a les escoles.

Al mateix temps, es vol promoure la incorporació de joves d'origen immigrant als equips de monitors, tot facilitant els seus processos formatius. La seva presència pot suposar un important pas endavant vers la normalització.

També està previst facilitar espais de discussió i d'intercanvi d'experiències entre entitats acollidores de població immigrada o interessades en aspectes relacionats amb la interculturalitat.

Fòrum

Per últim, en el marc de Calidoscopi també es preveu impulsar un fòrum de trobada entre els moviments d'educació en el lleure i els col·lectius d'immigrants, per tal de promoure la reflexió conjunta, l'intercanvi de coneixements i d'experiències, la negociació i la col·laboració entre aquestes entitats.

Per a més informació

Totes aquelles persones o entitats que estigueu interessades en aquest pla, podeu contactar amb nosaltres a:

Tel.: 934 588 700 (FJB) / 934 838 383 (SGJ)

A/e: entrecultures@fbofill.org

www.fbofill.org/entrecultures

Universitat de Girona
Institut de Ciències de l'Educació

TERCER SIMPOSI: LLENGUA, EDUCACIÓ I IMMIGRACIÓ

Integració Sociocultural i Comunitat Educativa

Girona, 23, 24 i 25 de Novembre de 2000

TAULA RODONA: EL PAPER DEL LLEURE I DE LES ACTIVITATS EXTRAESCOLARS EN LA INTEGRACIÓ SOCIOCULTURAL

Participant: Ousmane Diémé	Data: divendres, 24 de novembre	Hora: 17 - 19.30 h.
L'EXPERIÈNCIA DELS ESPAIS DE LECTURA DE L'ACELEM ALS BARRIS DE MARSELLA		

Presentació general de l'ACELEM

Introducció

L'Associació Cultural d'Espais de Lectura i Escriptura a la Mediterrània realitza a diferents barris de Marsella, principalment en els barris est, nord i centre de la ciutat, actuacions per al desenvolupament de la lectura i de l'escriptura, tant per a infants, com per adolescents i adults.

Des del seu origen, la seva missió s'ha definit per la creació d'espais d'animació entorn del llibre i la lectura pública.

Història

El novembre de 1992, l'ajuntament de Marsella, amb la intenció de desenvolupar a diversos barris de la ciutat accions per lluitar eficaçment contra l'analfabetisme, va escollir el CLAM (*Comité de Liaison d'Associations en Méditerranée*) per posar en marxa els Espais de Lectura. Amb l'impuls del CLAM es va crear al 1995 l'ACELEM (*Association Culturelle d'Espaces Lecture et d'Ecriture en Méditerranée*) que ha agafat el relleu per assegurar la gestió i el funcionament d'aquests Espais de Lectura.

Objectius

- Facilitar la lectura i l'escriptura en col·lectius amb dificultats per accedir a les estructures de lectura pública.
- Constituir centres de recursos al voltant del llibre, per les associacions, les entitats socials i els habitants.
- Donar suport a projectes de barri lligats a la lectura i l'escriptura.
- Actuar per prevenir i lluitar contra l'analfabetisme.
- Constituir una eina de comunicació cultural.

Presentació general dels Espais de Lectura

Objectius

- Impulsar la descoberta de l'escrit
- Iniciar a la pràctica regular de la lectura
- Servir de passera cap a les Biblioteques Municipals

Activitats

- Préstec de llibres
- Consulta d'obres de referència i de la premsa
- Animació entorn del llibre :
  - tallers de lectura i escriptura,
  - taller de contes,
  - taller de cal·ligrafia i art plàstic,
  - participació en manifestacions locals i nacionals...

Els Espais de Lectura, pel fet d'estar implantats en barris desprovistos d'estructures de lectura pública, són llocs privilegiats per dur a terme activitats de dinamització col·lectiva entorn del llibre i envers públics poc familiaritzats amb la lectura.

La participació activa dels usuaris en les activitats proposades pels animadors, la intervenció de professionals qualificats (pintors, escriptors, cal·lígrafs, narradors de contes...) així com la diversitat de les produccions que els mateixos lectors realitzen, són testimoni del dinamisme d'aquestes estructures.

Actualment, els Espais de Lectura que estan en funcionament són els següents :

- Espace Lecture Air-Bel
- Espace Lecture La Millière
- Espace Lecture La Savine
- Espace Lecture La Solidarité
- Espace Lecture Plan d'Aou
- Espace Lecture La Viste

Universitat de Girona
Institut de Ciències de l'Educació

TERCER SIMPOSI: LLENGUA, EDUCACIÓ I IMMIGRACIÓ

Integració Sociocultural i Comunitat Educativa

Girona, 23, 24 i 25 de Novembre de 2000

TAULA RODONA: EL PAPER DEL LLEURE I DE LES ACTIVITATS EXTRAESCOLARS EN LA INTEGRACIÓ SOCIOCULTURAL

Participant: Bru Pellissa	Data: divendres, 24 de novembre	Hora: 17 - 19.30 h.
L'ACTUACIÓ DE L'ASSOCIACIÓ ESBARGI AL BARRI DE FONT DE LA POLVORA		

L'Associació ESBARGI és una entitat sense ànim de lucre que treballa per a la prevenció i el tractament de la infància i adolescència en risc d'exclusió social. Va ser constituïda el 1989 a partir d'un grup de persones que realitzaven activitats extraescolars al Barri de la Font de la Pólvora de Girona i va créixer arrel de dos factors: la formació com a educadors socials al Col·legi d'Educadors Especialitzats de Girona i la implementació del Programa Onyar Est a Girona (emmarcat en el Programa Pobresa 3 de la Comissió Europea i liderat per l'Ajuntament de Girona). Amb aquest impuls inicial, l'Associació ha anat adaptant els seus serveis i la seva metodologia a partir de les necessitats detectades als infants i joves que atenem. Això ha provocat la necessitat de reflexionar constantment sobre els nostres serveis i la nostra metodologia d'intervenció. Al llarg d'aquests anys hem anat apostant per uns eixos d'intervenció que defineixen el nostre *savoir faire*. Actualment, aquests eixos són:

- La intervenció en medi obert.* La intervenció en medi obert és l'àmbit propi de tots els serveis de l'Associació, car és en el medi on viuen els infants i joves amb llurs famílies on la tasca per trencar el cercle de la inadaptació esdevé més efectiva i real. És a dir, la incidència sobre el context en el que es pateix la inadaptació és major i, pel que hem vist fins el moment, té majors resultats que altres tipus d'intervencions.
- La intervenció en l'àmbit de la vida quotidiana i el lleure.* Creiem que el lleure és un àmbit que afavoreix la relació interpersonal i se centra en l'aprofundiment de l'experiència i el desvetllament del significat del concret. En altres paraules, és a partir dels espais de relació i vivencials que possibilita el lleure que les persones podran tenir vivències concretes del què vol dir moure's amb uns valors de comportament diferents. La figura de l'educador/a cal considerar-la, sobretot, com un referent que manté una relació educativa amb els infants i adolescents que atén, una relació que es defineix per ser propera, atenta, adequada a les potencialitats i mancances que presenten les persones ateses i que defuig les complicitats. Això implica, entre altres coses, que l'educador haurà de tenir una actitud concreta amb els infants o adolescents que atén i també una constància en la relació, és a dir, que pels infants que atenem és important que un/a educador/a estigui una temporada suficientment llarga i que hi hagi poques variacions.
- El coneixement de la població i del territori.* Per tal que el treball de l'educador esdevingui realista i possibilista, cal tenir un coneixement de la població, no només estadístic, sinó també "subjectiu", és a dir, conèixer les capacitats de cadascun dels infants i joves, les pors, els conflictes en els quals viu, les expectatives que té, etc. També cal que l'educador conegui els recursos que el medi social disposa (escola, entitats de lleure i esportives, serveis socials, etc.) que puguin servir com un element d'inserció en el territori.
- El desenvolupament psicosocial de l'infant o jove.* En cada franja d'edat hom adopta una metodologia de treball i una programació que s'adeqüi a les limitacions i les capacitats dels subjectes d'intervenció. El que es persegueix, doncs, és aconseguir en una edat determinada el màxim desenvolupament de l'autonomia personal.
- La mobilització dels usuaris.* L'Associació parteix de la idea que la superació dels déficits i dels obstacles dels subjectes d'intervenció passen per dos fets: el primer, objectiu, és el pal·liar les obstacles físics i estructurals que impedeixen el desenvolupament de l'individu; el segon, subjectiu, és la implicació del mateix subjecte en la superació de barreres "subjectives", és a dir, pors, prejudicis, complexes, etc. En aquest segon aspecte, l'educador social pot fer un treball, sempre que hagi establert una relació educativa amb els subjectes a atendre.

- f) *El concepte d'itinerari.* Per cadascun dels subjectes a atendre, cal dissenyar un recorregut vital que parteixi d'un pacte amb l'interessat (adolescent i jove) o llur família (infant) i que es dirigeixi a la inserció social. Aquest pacte ha d'atendre, per un costat, als interessos de qui ha de fer aquest recorregut i ha d'aportar tots aquells aspectes que demanin la plena inserció social (unes pautes de conducta acceptades).
- g) *El treball familiar.* L'Associació creu convenient considerar el subjecte d'intervenció dins el seu marc de referència més ampli. En aquest sentit, cal considerar la família com a agent socialitzador de primer ordre i, doncs, cal treballar amb ella pel correcte desenvolupament de l'infant. Això vol dir, és clar, fer un esforç coordinat amb els serveis socials d'atenció primària per establir estratègies conjuntes del treball amb les famílies. És a partir d'aquesta acció conjunta i sistèmica que els fills de les famílies podran tenir un desenvolupament més estable.
- h) *El treball en equip.* L'Associació entén que és una eina fonamental per realitzar una tasca educativa. Situem el treball en equip a tres bandes: com a eina que ajuda a coordinar els professionals en un projecte comú pel que fa al repartiment de funcions i de rols, com a espai de formació i d'enriquiment professional a partir de l'aportació i discussió de diferents punts de vista i/o opinions i, finalment, com espai d'avaluació contínua que permet fer un bon seguiment dels diferents usuaris en cada una de les franges d'edat.
- i) *Coordinació externa.* L'Associació ha considerat sempre que l'acció educativa és només una de les dimensions que cal tenir en compte per al desenvolupament d'un individu, família o comunitat. En altres paraules, l'acció social, per ser efectiva i amb resultats, cal que tingui tota una sèrie d'altres disciplines (salut, laboral, educació acadèmica, economia, etc.) amb les quals s'han de plantejar programes conjunts i coordinats; parlem, doncs, d'accions integrades i interdisciplinàries. Les accions integrades demanen de tots els professionals una actitud col·laboradora que defugui els protagonismes i que tendeixi a la implicació mitjançant la participació real des del primer moment de tots els agents implicats: cal fer anàlisis i plantejaments comuns i pactar les estratègies i accions que s'han de dur a terme.
- j) *La implicació de la societat civil.* Cal partir de la concepció que la lluita contra l'exclusió i la marginació ha de passar per unes polítiques agosarades que apostin per accions educatives preventives, per la realització d'accions i projectes organitzats per entitats properes a les problemàtiques, per la mobilització dels propis interessats i, cada vegada més, per la implicació de la societat civil en aquests projectes. Aquest darrer punt es concreta en la sensibilització i suport a altres professionals indirectament implicats que atenen també a la mateixa població (professors d'institut, per exemple), el coneixement de les problemàtiques i dels projectes que es duen a terme i la col·laboració econòmica i/o voluntària en aquests mateixos projectes.
- k) *El procés dinàmic d'acció i reflexió.* Tots aquests punts no serien eficients si no hi hagués continuadament un procés de reflexió en vistes a, per un costat, avaluar i analitzar la nostra tasca i, per un altre, plantejar actuacions futures d'un cert realisme i grau d'èxit. És per això que l'Associació sempre ha apostat fort per totes aquells espais i tasques que tenen per objectiu contrastar la teoria i la pràctica, contrastar els objectius i els resultats obtinguts i arribar a consensos d'equip sobre les accions futures a desenvolupar.

TAULA RODONA

**EXPERIÈNCIES LOCALS I COMARCALS D'ACOLLIDA I D'INTEGRACIÓ
SOCIOCULTURAL**

Universitat de Girona
Institut de Ciències de l'Educació

TERCER SIMPOSI: LLENGUA, EDUCACIÓ I IMMIGRACIÓ

Integració Sociocultural i Comunitat Educativa

Girona, 23, 24 i 25 de Novembre de 2000

TAULA RODONA: EXPERIÈNCIES LOCALS I COMARCALS D'ACOLLIDA I D'INTEGRACIÓ SOCIOCULTURAL.

Participant: Rafa Crespo	Data: dissabte, 25 de novembre	Hora: 11.30 - 13.30 h.
EL PLA D'INTEGRACIÓ LOCAL DE STA. COLOMA DE GRAMANET		

Aquesta intervenció analitzarà les qüestions següents:

1. Descripció de l'entorn: Santa Coloma ciutat multicultural des de llur fundació.
2. Per què venen a Santa Coloma. Raons d'atracció vinculades a l'habitatge, la possibilitat d'inserció laboral, la situació geogràfica i l'entorn comunitari d'acollida, etc.
3. Fases del procés de construcció comunitària de la població immigrada: De la invisibilitat al reconeixement.
4. Competència pel territori entre les diferents comunitats: Coexistència versus competència.
5. Factors que dificulten les relacions interculturals:
  - a- Factors estructurals.
  - b- Factors conjunturals.
  - c- Factors socioculturals.

Universitat de Girona
Institut de Ciències de l'Educació

TERCER SIMPOSI: LLENGUA, EDUCACIÓ I IMMIGRACIÓ

Integració Sociocultural i Comunitat Educativa

Girona, 23, 24 i 25 de Novembre de 2000

TAULA RODONA: EXPERIÈNCIES LOCALS I COMARCALS D'ACOLLIDA I D'INTEGRACIÓ SOCIOCULTURAL.

Participant: Jordi Pascual	Data: dissabte, 25 de novembre	Hora: 11.30 - 13.30 h.
EL PLA COMARCAL D'INTEGRACIÓ DEL VALLÈS ORIENTAL.		

El 1997, la Direcció General de Serveis Comunitaris del Departament de Benestar Social de la Generalitat decidí emprendre, com a experiència pilot, l'anomenat *Pla d'acollida i promoció dels col·lectius d'immigrants al Vallès Oriental*. Fou l'Associació per a l'Estudi i la Promoció del Desenvolupament Comunitari l'encarregada de dinamitzar i gestionar l'esmentat pla. Es partia de l'experiència pròpia d'aquesta entitat en la gestió de plans integrals d'acollida duts a terme a la comarca del Tarragonès i a la mancomunitat de l'Alt Penedès-Garraf. Als principis d'integralitat (s'hi treballen aspectes educatius, d'habitatge, laborals, sanitaris, etc.), de transversalitat, d'interculturalitat i d'integració en igualtat de condicions, en el nou pla del Vallès Oriental, s'hi afegí un especial èmfasi en la participació dels agents polítics locals, els professionals dels serveis, les associacions i la ciutadania, amb l'objectiu de fomentar un camp d'acollida dinàmic i ampli.

Després de quasi quatre anys, l'actual Pla comarcal d'integració del Vallès Oriental ha generat serveis de mediació intercultural, d'habitatges i de formació per a l'obtenció del permís de conduir espanyol, entre altres; i, sobretot, ha permès constituir una xarxa institucional i ciutadana favorable a la integració intercultural immigrants-autòctons.

Estesos aquest any fins a 15 comarques, els plans comarcals d'integració s'inscriuen en el marc del Pla interdepartamental d'immigració de la Generalitat.

Universitat de Girona
Institut de Ciències de l'Educació

TERCER SIMPOSI: LLENGUA, EDUCACIÓ I IMMIGRACIÓ

Integració Sociocultural i Comunitat Educativa

Girona, 23, 24 i 25 de Novembre de 2000

TAULA RODONA: EXPERIÈNCIES LOCALS I COMARCALS D'ACOLLIDA I D'INTEGRACIÓ SOCIOCULTURAL

Participant: Motse Solerdelcoll	Data: dissabte, 25 de novembre	Hora: 11.30 - 13.30 h.
L'EXPERIÈNCIA DEL PROGRAMA ICÀRIA (PROGRAMA INTERMUNICIPAL D'ACTUACIÓ AMB IMMIGRANTS) D'OSONA NORD.		

Osona-Nord, com molts altres indrets de Catalunya, ha tingut un ritme de creixement marcat per la contribució decisiva de les migracions. Aquestes han aportat el rejuveniment en l'estructura d'edats de la població, l'augment de la taxa d'activitat econòmica i la "visualització" de la pluralitat cultural en els pobles. Però, també, ha evidenciat les contradiccions de la nostra societat i ha mostrat l'exclusió social dels molts "altres" que eren presents. En els pobles, les administracions locals i les entitats són el primer espai a on les contradiccions s'han expressat amb força. Al mateix temps, també són els espais generadors de respostes que haurien de ser recolzades en un marc més global.

A grans trets el Programa Icaria es pot desglossar en tres etapes:

Una primera etapa (1989), d'inici del treball conjunt, on hi participen, en un primer moment, quatre entitats i institucions del municipi: Benestar Social de l'Ajuntament, Càritas, Comissions Obreres i l'Aula d'Adults Miquel Martí i Pol. L'objectiu fonamental del projecte era generar una dinàmica a través de l'organització del col·lectiu en una associació mixta, per tal d'afavorir que el propi col·lectiu participés en la recerca de respostes a les seves necessitats socials, i aleshores, incidir en la modificació de les actituds i les relacions entre la comunitat.

Posteriorment es crearà l'Associació "Jameiat Essalam" i després, el primer conveni l'any 1992 on hi participen tres ajuntaments: Manlleu, Torelló i Roda de Ter, l'Àrea de Serveis Socials de la Diputació de Barcelona, i tres entitats: Gram.Osona, l'Aula d'Adults "Miquel Martí i Pol" de Manlleu i Jameiat Essalam. Es posa en funcionament el **Programa Intermunicipal d'Actuació amb Immigrants**.

Una segona etapa caracteritzada per la fràgil consolidació del Programa Icaria (Programa Intermunicipal d'actuació amb Immigrants), entre el 1992 i el 1999.

El Programa Icaria (P I) és un conjunt d'accions i activitats que té com objectiu la construcció d'una societat intercultural, fonamentada en la igualtat de drets de les persones, incidint en la convivència i en la superació de l'exclusió social. Actualment el Programa Icaria és un programa que depèn de les regidories de Benestar Social de 12 ajuntaments d'Osona-Nord, de l'Àrea de Serveis Socials de la Diputació de Barcelona i de les 3 entitats esmentades. En projectes concrets també hi participa el Departament de Benestar Social i el Departament de Treball de la Generalitat de Catalunya.

I, finalment, el plantejament del Pla Global d'Acció Social (1999), la realització del qual és una necessitat del Programa Icaria per passar de les actuacions puntuals i poc consolidades a una planificació integral a llarg termini. Aquesta necessitat es fa possible a través de l'Àrea de Serveis Socials de la Diputació de Barcelona amb la proposta de realització d'un Pla Global.

Els objectius del Pla Global d'Acció Social (PGAS) són: dotar-nos d'un instrument de treball, a nivell polític, tècnic i ciutadà, conèixer i detectar les necessitats de la població, establir actuacions que responguin a les necessitats detectades, contribuir al desenvolupament d'una societat intercultural assegurant el dret d'igualtat de totes les persones i el respecte a la diversitat i a les identitats culturals, a través d'una política municipal integral i dotar-nos d'una organització capaç d'impulsar el Pla i de fer-ne el seguiment.

La metodologia està fonamentada en el treball comunitari, a partir de la "recerca-acció-participació".

Reptes i valoracions:

El PGAS és un instrument per consolidar un procés que modifiqui metodologies de treball, ja que posa l'èmfasi en la necessitat d'intervencions des dels àmbits concrets però partint de la relació i coordinació amb els altres àmbits, i alhora ha de modificar actituds socials. En aquest sentit, el Pla està encara pendent d'escriure's. Disposem d'un document que cal consensuar, proposar, i discutir entre tots i totes, en els diferents espais de debat: polític, tècnic i ciutadà. Només a partir d'aquest debat s'escriurà realment el Pla Global d'Acció Social, i atès que la realitat és dinàmica i complexa, aquest s'anirà determinant en funció de les necessitats i potencialitats del territori.

El Pla Global d'Acció Social no és "la solució". És un camí que s'ha de fer, un procés dinàmic, complex i obert que ens ha de permetre aprendre dels errors, dels somnis i de les relacions entre les persones per a cercar respostes alternatives.

COMUNICACIONES

Universitat de Girona
Institut de Ciències de l'Educació

TERCER SIMPOSI: LLENGUA, EDUCACIÓ I IMMIGRACIÓ

Integració Sociocultural i Comunitat Educativa

Girona, 23, 24 i 25 de Novembre de 2000

PRESENTACIÓ COMUNICACIONS: divendres 24 de novembre de 9,30-11,30

Autors/es: Asociación española de amistad con los pueblos árabes.	Hora:	Aula:
DROMEDARIO (Material de enseñanza-aprendizaje de lectura y escritura en lengua árabe)		

El método Dromedario que viene poniéndose en práctica desde el curso 1996/97 es un método pensado para alumnos de seis a nueve años que se inician en el conocimiento de la lengua árabe escrita y que acuden a clase dos o tres horas por semana en horario extraescolar. Se trata de un material contextualizado con situaciones que reflejan vivencias de nuestro país al tiempo que se respetan al máximo y se introducen aspectos de la cultura árabe.

Los objetivos que este material pretende alcanzar son:

- Conseguir que los alumnos adquieran unos instrumentos lingüísticos que les permitan conocer la lengua de su país de origen.
- Introducir de forma gradual y progresiva los contenidos de la lengua árabe.
- Fomentar la valoración de la lengua y cultura propias.
- Proporcionar un material que permita a los alumnos trabajar en clase de manera autónoma.

Los contenidos se han organizado en cuatro grandes apartados: comprensión escrita, expresión escrita, comprensión oral y expresión oral, aunque, dadas las especiales características de la lengua árabe y la diversidad de los alumnos, se incide más en los dos primeros.

La metodología usada en el Dromedario es la global. Se inicia el aprendizaje de la lengua escrita a partir de la memorización visual de una frase que se acompaña con una ilustración, para facilitar su comprensión y que da pie a hablar de un tema relacionado con la vida cotidiana, permitiendo a su vez ampliar un vocabulario determinado. Tras finalizar la frase, se identifican las palabras que la componen, llegando en un último estadio, a las letras y sonidos que forman cada una de las palabras. Así, mediante el procedimiento del descubrimiento, el alumno consigue sistematizar el código escrito.

En cuanto a la estructura formal, el material se divide en 28 temas que inciden en aspectos de la vida cotidiana del alumno y que se agrupan en cuadernos de trabajo. Cada cuaderno consta de tres o cuatro temas que corresponden a tres o cuatro letras del alfabeto árabe con su frase, su ilustración, el vocabulario específico a trabajar y los ejercicios de comprensión, morfosintaxis, lectura y expresión escrita que debe realizar el alumno, además de un anexo de repaso. Al confeccionar y diseñar cada uno de los 9 cuadernos que compone el método se ha intentado crear un material motivador y variado, presentar los contenidos de forma gradual y correcta, potenciar la capacidad del alumnado, facilitar el trabajo autónomo y respetar la multiculturalidad y la igualdad entre sexos. Estos cuadernos van acompañados de unos cuadernillos de grafismo que permiten al niño ejercitarse en la caligrafía y las grafías propias de la escritura árabe.

Finalmente, cabe remarcar que, aunque los protagonistas del método son un niño y una niña de la misma edad que nuestros alumnos, que viven situaciones diversas, juegan y nos presentan a su familia y a sus compañeros, hay un personaje mascota que actúa como hilo conductor de todo el material y que le da nombre: el dromedario. El dromedario es quien al principio del método, nos introduce a los personajes y quien, mediante unos códigos determinados, da la pauta a seguir para realizar los ejercicios.

En definitiva, el material didáctico Dromedario pretende que los niños y niñas de origen árabe no pierdan el contacto con su lengua y cultura maternas, y al mismo tiempo que se integren tanto como sea posible en el país en que viven.

Universitat de Girona
Institut de Ciències de l'Educació

TERCER SIMPOSI: LLENGUA, EDUCACIÓ I IMMIGRACIÓ **Integració Sociocultural i Comunitat Educativa**

Girona, 23, 24 i 25 de Novembre de 2000

PRESENTACIÓ COMUNICACIONS: divendres 24 de novembre de 9,30-11,30

Autora: Catalina Barragán Vicaria	Hora:	Aula:
FORMACIÓN DEL PROFESORADO. ANÁLISIS DE LA SITUACIÓN ACTUAL EN ALMERIA		

La situación actual en cuanto a la inmigración en la provincia de Almería es bien conocida, sobre todo a raíz de los sucesos de El Ejido de este mismo año. Son muchos los factores y ámbitos de intervención, entre ellos, el educativo.

Afrontar este aspecto es hablar también sobre formación del profesorado para una educación multicultural, además de la enseñanza de la lengua, ya que el profesorado que tiene en sus aulas alumnado inmigrante muestran su preocupación por considerar que no tienen recursos para afrontar la situación.

En esta comunicación haré un análisis de la situación en los tres últimos años sobre las demandas del profesorado de estos centros, la participación en distintas actividades, el ajuste de esta formación y el profesorado de los centros de la zona, los temas abordados en las distintas actividades formativas sobre interculturalidad, las iniciativas de la administración, Delegación Provincial de Educación, etc. Finalmente concluiré con algunas preguntas y algunas líneas para la búsqueda de alternativas de la formación en este campo.

El análisis se ha realizado tomando datos de las actividades en los Centros de Profesorado de Almería y El Ejido, por ser las zonas con mayor incidencia de alumnado inmigrante de la provincia.

Universitat de Girona
Institut de Ciències de l'Educació

TERCER SIMPOSI: LLENGUA, EDUCACIÓ I IMMIGRACIÓ

Integració Sociocultural i Comunitat Educativa

Girona, 23, 24 i 25 de Novembre de 2000

PRESENTACIÓ COMUNICACIONS: divendres 24 de novembre de 9,30-11,30

Autora: Maria Borgström	Hora:	Aula:
ESTAR EN MEDIO. Cómo los jóvenes hispanohablantes en Suecia perciben las condiciones del desarrollo de su identidad sociocultural.		

El objeto de este estudio es dilucidar las condiciones del desarrollo de la identidad sociocultural de ocho jóvenes latinoamericanos que viven en Suecia. Esta tesis ha sido elaborada teniendo en cuenta las experiencias y vivencias de los jóvenes, lo que consideran importante sobre el significado de los diversos ambientes en donde han crecido y como se ven a sí mismos en este proceso.

Yo examino el hecho de la identidad sociocultural desde tres puntos de vista, identidad, lengua y cultura. En este estudio reconstruyo e interpreto cómo los jóvenes ven la situación del desarrollo de su vida y lo hago con datos que he recogido en la escuela primaria y secundaria. Como investigadora siempre he tenido un vínculo con estos jóvenes ya que fui maestra de ellos en los primeros tres años de la escuela primaria (desde los 7 a los 9 años). De cuarto a sexto grado, es decir cuando los jóvenes tenían entre 10 y 12 años siguió el contacto con ellos. Se interrumpió hasta los 15 años pero prosiguió luego en la escuela secundaria hasta los 19 años. El método de investigación está basado en un acercamiento a la "historia de vida" (life history). Los datos provienen de entrevistas y discusiones de grupo, cuestionarios a maestros y a los investigados, sus ilustraciones, discusiones informales con los padres y maestros, cartas, mis anotaciones diarias y datos proporcionados por la escuela. El interaccionismo simbólico y la etnología me han provisto de los conceptos con los cuales he construido mi marco teórico. Esos conceptos teóricos junto con conceptos empíricos extraídos de las encuestas con los entrevistados, me han servido como guía y herramientas de análisis e interpretación.

Los jóvenes participan activamente en la construcción de su identidad sociocultural. La identidad se desarrolla a través de la interacción con el otro, por lo tanto las relaciones sociales son de importancia vital. Una sensación de seguridad, o de inseguridad es el resultado de este proceso de convivencia. El lenguaje es la actividad mediadora que siempre está presente en todos los procesos. Los resultados demuestran que la escuela es un ámbito en el cual los analizados no se sienten seguros y la forma en que son acogidos en ella es de vital importancia. Los jóvenes han encontrado la seguridad en la familia (extensa), incluso en casos de padres separados.

Los jóvenes que han crecido en Rinkeby, un barrio casi exclusivamente de extranjeros, se han sentido seguros. Los jóvenes han percibido que formaban parte del barrio ya que allí no eran unos extraños. Ellos son conscientes de que para poder ser aceptados por la sociedad sueca tienen que borrar el hecho de que provienen de Rinkeby.

Ellos se identifican o con su propio grupo (chilenos por ejemplo) y con su lengua (español) o bien con "el grupo de inmigrantes" y su lengua (el sueco de Rinkeby). Algunas veces se identifican con ambos, pero nunca con "los suecos". El cambio de código español/sueco y el sueco de Rinkeby son sus señas de identidad. La mayoría de los jóvenes se consideran "entre dos mundos": ni la familia ni la sociedad comprenden su situación. Quisieran pertenecer a la sociedad sueca pero se dan cuenta de que aunque se les tolera no se les acepta. Algunos se sienten más integrados que otros. Otros tienen una idea de su identidad y saben su lugar en relación con el grupo que los rodea y finalmente otros continúan simplemente la búsqueda de su identidad.

Palabras claves: cultura, identidad, lengua, jóvenes de segunda generación, identidad sociocultural, perspectiva del joven.

Universitat de Girona
Institut de Ciències de l'Educació

TERCER SIMPOSI: LLENGUA, EDUCACIÓ I IMMIGRACIÓ

Integració Sociocultural i Comunitat Educativa

Girona, 23, 24 i 25 de Novembre de 2000

PRESENTACIÓ COMUNICACIONS: divendres 24 de novembre de 9,30-11,30

Autora: María Borgström	Hora:	Aula:
PROYECTO UPPIS: DESARROLLO, IDENTIDAD, IDIOMA		

UPPIS es un proyecto dentro de un proyecto mayor " Un lugar para cada niño" patrocinado por el Centro Cultural Sueco y la ciudad de Estocolmo, cuyo objetivo fue favorecer las condiciones de vida de niños entre 1 y 12 años que están fuera de las actividades pedagógicas regulares (guarderías, esplay, etc).

El proyecto se inició en colaboración de Unga Örnar (Asociaciones de tiempo libre), el teatro popular latinoamericano y la escuela de Snösätra. Los que trabajaron en el proyecto eran un responsable, un asesor pedagógico y un drama-pedagogo.

El objetivo del proyecto fue desarrollar el idioma de los niños y afirmar su identidad trabajando los valores, partiendo de la realidad del niño. El drama fue la forma de expresión. Otro de los objetivos fue entablar una relación con los padres de los niños que participaban en el proyecto. 60 niños de distintas culturas (con padres suecos y de otras nacionalidades) de la escuela Snösätra han participado.

Se ha hecho una evaluación crítica del proyecto. Los resultados se basaron en observación participante, protocolos de diferentes encuentros, evaluaciones escritas y entrevistas con niños y padres.

Las referencias teóricas utilizadas fueron sociales, socioculturales e histórico-culturales. Los resultados demuestran que las actividades utilizadas dentro del proyecto han tenido significado para el desarrollo del idioma y la afirmación de la identidad de los niños.

También se ha podido entablar contactos con los padres de familia lo que ha resultado en que familias de culturas diferentes se han podido relacionar (ejemplo: una familia sueca con una eritreana)

A pesar de los pocos recursos y problemas con el local el proyecto ha funcionado bien, ha tenido éxito.

En este proyecto yo he participado como asesora pedagógica y como responsable de la evaluación.

Universitat de Girona
Institut de Ciències de l'Educació

TERCER SIMPOSI: LLENGUA, EDUCACIÓ I IMMIGRACIÓ **Integració Sociocultural i Comunitat Educativa**

Girona, 23, 24 i 25 de Novembre de 2000

PRESENTACIÓ COMUNICACIONS: divendres 24 de novembre de 9,30-11,30

Autors/es: : Gemma Borrell i Xavier Diez.	Hora:	Aula:
NOVES RESPOSTES PER A NOVES NECESSITATS. EL PLA D'ACOLLIDA COM A INSTRUMENT D'INCORPORACIÓ AL CEIP CARLES FAUST DE BLANES		

Probablement, si haguéssim preguntat, fa quinze anys, a experts en pedagogia, sobre quins serien els reptes educatius de cara al 2000, pocs haurien previst la necessitat d'incorporar milers d'alumnes procedents de cultures diferents, àdhuc antagòniques, a la nostra realitat. Les escoles de magisteri no ens havien format per fer front a situacions com aquestes que avui resulten quotidianes. Tanmateix, l'experiència de la major part dels professionals de l'educació ens porta a tractar de dissenyar noves respostes per a noves qüestions.

Sense representar cap excepció respecte de la generalitat de les escoles catalanes, ens veiem empesos a modificar la nostra tasca diària, i a enfocar els nostres esforços a la recerca de solucions efectives a una diversitat creixent. Ara per ara, desconexem quins seran els nous reptes del 2015, fins i tot si els resultats que obtindrem en l'objectiu d'incorporar persones al nostre entorn, independentment dels seus orígens, seran positius o no. Tanmateix tots som —o hauríem de ser— prou conscients que el que passi d'aquí quinze anys tindrà molt a veure amb el treball i l'esforç d'avui.

El nostre centre no presenta cap nivell de saturació pel que fa a alumnes de procedència forània, tot i que, d'altra banda, la seva presència resulta evident a la major part d'aules. Aquest és el motiu principal pel qual no hem obtingut una resposta favorable de l'administració educativa pel que fa a un necessari increment de recursos humans i formatius. Aquesta situació, agreujada per l'absència d'una política educativa clara pel que fa al tractament educatiu de la incorporació tardana d'alumnes estrangers fa que siguem conscients que tota solució, ara per ara, ha de comptar exclusivament amb els nostres propis i limitats recursos.

En aquestes circumstàncies neix el *Pla d'Acollida*. Un document que tracta de satisfer dos objectius fonamentals. El primer, tracta de fixar la línia d'escola pel que fa aquesta qüestió. El segon, tracta de crear instruments vàlids per tractar la diversitat derivada de la presència d'alumnes d'incorporació tardana.

En la present ponència reproduïrem el procés que el nostre centre ha seguit per elaborar aquest instrument, i en certa mesura, aconseguir una millora significativa de la qualitat de les respostes educatives en una situació que afecta, de manera creixent, a la major part d'escoles del nostre país.

Universitat de Girona
Institut de Ciències de l'Educació

TERCER SIMPOSI: LLENGUA, EDUCACIÓ I IMMIGRACIÓ

Integració Sociocultural i Comunitat Educativa

Girona, 23, 24 i 25 de Novembre de 2000

PRESENTACIÓ COMUNICACIONS: divendres 24 de novembre de 9,30-11,30

Autors/es: Isabel Dalmau, Caterina Ferrer, Mateos, M. Palmira Monsó	Hora:	Aula:
CRP I COMUNITAT EDUCATIVA A LA CIUTAT VELLA DE BARCELONA		

1- Marc del servei

Descripció breu

2- Dades: Del districte, de la història del servei

Es donaran al llarg de la intervenció en format visual

3- Adequació de l'oferta a la realitat social

Actualment, l'oferta educativa del CRP s'emmarca sota el principi de l'educació per a la igualtat d'oportunitats i concretament de l'educació intercultural. Ens proposem aportar elements teòrics i pràctics al professorat de la zona, que els ajudin a avançar i a inserir els canvis necessaris en la pràctica de la seva professió per aconseguir tractar, de manera normalitzada, l'especificitat cultural i social del seu alumnat. Conscients del repte que això suposa, és objectiu del CRP, donar suport al professorat, organitzar activitats que els siguin útils i motivadores per a la feina del dia a dia i que, per altra banda, permetin donar a conèixer a la resta dels professionals de l'educació, a la comunitat educativa i a la societat en general els resultats del treball que realitzen.

Veure el quadre adjunt. Les activitats incloses en l'apartat Oferta d'aquest quadre (PFZ i Activitats de Suport) figuren en la publicació dels dos programes d'activitats per al curs 2000-2001 lliurades als centres docents de la zona.

4- Perquè hem pensat que seria important la nostra aportació.

La resposta que donem com a servei a la realitat de l'entorn al que ens dirigim, és un gra de sorra a la resposta social que s'ha de donar als constants canvis. Nosaltres ens hi hem trobat, hem hagut de treballar-hi i pensem que la nostra experiència pot ser una aportació al punt de partida a d'altres serveis en situacions similars.

QUÈ PODEM OFERIR COM A CRP		
QUÈ SABEM	OBJECTIUS	OFERTA (*)
Que és necessari augmentar l'autoestima del professorat: Sap i fa molt més del que és conscient.	Desenvolupar activitats de prevenció en relació a la salut tant del professorat com de l'alumnat	PFZ: Autoestima i control de l'estrés, Reeducació postural Activ.Suport: Lúdiques: Festa de Final de curs, Itineraris, Salut visual
Que és necessari augmentar l'autoestima de l'alumnat	Donar a conèixer experiències pedagògiques, treballs i/o activitats, realitzades en diferents centres educatius	PFZ: Intercanvis d'experiències... Activ.Suport: Exposicions, A peu pel Raval
Que els centres i el professorat sovint es senten aïllats i immersos en el "seu" problema	Promoure el coneixement, la convivència i el contacte entre l'alumnat i el professorat dels diferents centres docents	PFZ: Seminari d'especialitats: Música, EF, Anglès, Grups de treball... Activ.Suport: Amb participació de l'alumnat: Rodajoc, Juga net, Treballs de recerca, Responsabilitat...
Que l'alumnat sovint entra en conflictes interns	Afavorir la convivència, l'educació en valors i la prevenció en la resolució de conflictes	
Que al professorat el desborda la resposta immediata i diària: fluxos continus de matrícula, problemes socials gravíssims...	Donar a conèixer les institucions i serveis ciutadans de l'entorn, per incorporar-los a les activitats adreçades als centres docents, com a agents educatius.	PFZ: Assessoraments a centres Activ.Suport: Taules rodones amb els agents que intervenen o poden intervenir als centres educatius Recursos: Elaboració, compra i divulgació de materials: Àlbums de fotos, vídeos...
Que el professorat de Ciutat Vella fa anys que treballa el tema de la "diversitat", que participa en investigacions de les que espera resultats	Tractar, de manera normalitzada, l'especificitat cultural i social del districte.	Incorporar-ho a tota l'oferta
Què ens falta saber com equip	Continuar construint el nostre discurs, fent-lo més coherent i incorporant-lo al fet de donar una resposta més adequada a la realitat	Participació de l'equip del CRP en: Cursos, Fòrums de debat i Seminari interns (d'equip) externs (amb altres entitats del districte)

Universitat de Girona
Institut de Ciències de l'Educació

TERCER SIMPOSI: LLENGUA, EDUCACIÓ I IMMIGRACIÓ

Integració Sociocultural i Comunitat Educativa

Girona, 23, 24 i 25 de Novembre de 2000

PRESENTACIÓ COMUNICACIONS: divendres 24 de novembre de 9,30-11,30

Autor: Jordi Giró i París	Hora:	Aula:
MEDIACIÓ INTERCULTURAL: LES INSUFICIÈNCIES D'UN MODEL DE MEDIACIÓ CENTRAT EN ELS INTERESSOS.		

La meua comunicació intentarà mostrar que la major part de les accions interculturals anomenades "de mediació" que s'estan assajant en l'actualitat corresponen a una inspiració d'un model de mediació, que podem anomenar centrat en els interessos, de tipus nord-americà; i reflexionarà sobre les insuficiències pràctiques que es deriven d'aquesta inspiració acríticament adoptada per la major part dels nostres "mediadors interculturals", per acabar proposant una millor alternativa basada en un model de mediació centrat en la comunicació humana.

Elements que utilitzaré per desenvolupar aquesta tesi:

1. Mostrar que existeixen diversos models de mediació.

2. Que els més extesos són:

a) La mediació **centrada en interessos**, comunment anomenada Resolució de conflictes. (*Alternative Disput Resolution*) que s'inspira en una concepció nord-americana i liberal, en la qual l'home s'entén bàsicament com un ésser que busca satisfer els seus interessos. La mediació s'aplica aquí a resoldre els conflictes intervenint en ells per a trobar-hi una solució negociada amb una sutil intervenció del mediador.

b) La mediació **centrada en la comunicació**, anomenada per Folger i Busch transformativa, que és crítica amb l'anterior i que pretén mostrar que la visió antropològica que hi ha darrera de l'anterior és ideològica i que no és la forma més rica de plantejar el tema de la mediació. Tant aquests autors, com la línia pràctica del Centre National de la Médiation francesa i del Réseau Européen de la Médiation, a través del pensament de Jean-François Six, proposen una altra inspiració centrada, no pas en acords negociats en base a interessos, sinó en la incidència fonamental en els processos de comunicació.

3. Usualment el que hom ha assajat a Espanya i a Catalunya com "mediació intercultural" es basa en el primer model de mediació.

4. El límit d'aquesta posició rau en el seu esquema d'inspiració darrer. Promou, sense dir-ho, una forma de Racionaliat instrumental (O racionalitat teleològica segons Habermas) que menysprea els elements fonamentals que incideixen en la major part dels conflictes interculturals. Aquests no són tant problemes derivats de la confrontació d'interessos, com el fruit dels prejudicis i de la incomunicació que es produeix entre diverses visions del món, religions diverses, i en darrera instància entre diverses cultures. Per tant, no es tractarà tant de fer seure diversos col·lectius a negociar sobre els seus interessos per arribar a pactes, que de fet mantenen la incomunicació i els prejudicis, sinó d'apostar per uns espais originals i innovadors en els quals es pugui produir una forma de comunicació diversa i nova, a través dels quals es pugui produir un reconeixement de l'altre i de l'enfortiment de la seva identitat. (Reconeixement i Rehabilitació en el llenguatge de Folger i Busch).

5. Exemples de la insuficiència de les propostes assajades i d'alternatives més riques.

Universitat de Girona
Institut de Ciències de l'Educació

TERCER SIMPOSI: LLENGUA, EDUCACIÓ I IMMIGRACIÓ

Integració Sociocultural i Comunitat Educativa

Girona, 23, 24 i 25 de Novembre de 2000

PRESENTACIÓ COMUNICACIONS: divendres 24 de novembre de 9,30-11,30

Autors/es: IES M. Tarradell	Hora:	Aula:
INTERCULTURALITAT I PARTICIPACIÓ		

L'IES Miquel Tarradell és un centre creat el curs 1996-1997 al Raval de Barcelona, on la població immigrant ha anat augmentat molt en els darrers anys. L'arribada d'alumnat estranger és imprevisible. L'institut ha passat d'un 30% a un 53% d'alumnes d'altres països en quatre anys. Aquest nou alumnat té diversos llocs d'origen: Marroc, Pakistan, Filipines i República Dominicana, fins a disset nacionalitats i vint llengües diferents. Amb aquest origen tan divers l'atenció a les famílies i el seu entorn es veu envoltat d'unes dificultats importants.

Des de l'IES s'ha mantingut diversos contactes (imam, famílies que porten anys a Catalunya, associacions).

Una de les dificultats més notables és la manca de participació dels pares i mares, malgrat els recursos dels traductors, escrits bilingües.... L'única forma que hi ha hagut de convocar amb èxit els pares ha estat per veure el treball fet pels seus fills al llarg de tot un trimestre.

El curs 1999-2000 el treball intercultural es va centrar en dos projectes que es van treballar en diferents moments del curs:

- " La Mediterrània: un mar de cultures"
- " La diada de Pakistan"

Ambdós projectes van suposar un impuls en la participació de les famílies dels alumnes. Els dos projectes acabaven amb una trobada al centre on hi va haver molta participació.

Darrerament s'han fet contactes amb la comunitat dominicana amb la col·laboració del programa de compensatòria del Departament d'Ensenyament i dels serveis socials del districte.

Cal augmentar el poder de convocatòria dels pares i mares, millorar la seva percepció del treball acadèmic i aconseguir una col·laboració en els objectius d'educar els seus fills i filles. El plantejament d l'IES Miquel Tarradell pretén treballar en diferents àmbits:

- Contacte directe amb les famílies: tutors i tutores.
- Contacte amb associacions.
- Actes culturals: fomentar els actes amb participació directa de les famílies.
- Convocatòries específiques a determinades comunitats.

El curs 2000-2001 es planteja el repte d'haver de superar el nivell de participació aconseguit l'any anterior amb el projecte de " La mediterrània: un mar de cultures " i " La diada de Pakistan" on els pares i mares amb el professorat i força convidats externs (entitats del barri, institucions, autoritats etc.) van poder compartir un espai autèntic de col·laboració i treball amb els alumnes.

Universitat de Girona
Institut de Ciències de l'Educació

TERCER SIMPOSI: LLENGUA, EDUCACIÓ I IMMIGRACIÓ

Integració Sociocultural i Comunitat Educativa

Girona, 23, 24 i 25 de Novembre de 2000

PRESENTACIÓ COMUNICACIONS: divendres 24 de novembre de 9,30-11,30

Autora: Encarna Laguna i Claramonte	Hora:	Aula:
LES TÈCNiques D'EXPRESSIÓ DRAMÀTICA COM A MITJA DE DESENVOLUPAMENT D'HABILITATS COMUNICATIVES EN L'ALUMNAT D'INCORPORACIÓ TARDANA		

La intenció de la nostra comunicació és, fonamentalment, posar de relleu com la introducció d'un taller de teatre a l'eix transversal del currículum pot contribuir a la integració socio-afectiva escolar, especialment amb els grups-classe que reben una forta proporció d'alumnat estranger.

El teatre y el joc dramàtic ens poden aportar recursos per facilitar l'autoconeixement i l'autoestima, el respecte i la tolerància cap a a altres persones amb valors i característiques diferents, per oferir una visió democràtica del món, etc. En el marc d'una educació intercultural podem utilitzar aquests recursos com a eina sensibilitzadora per als grups que reben alumnat d'incorporació tardana. El contacte amb cultures diverses afavoreix l'obertura a l'altre, al seu reconeixement i valoració. Al mateix temps, l'alumne/a estranger/a que s'incorpora al centre pot col·laborar amb el grup classe a millorar la comunicació i afavorir l'intercanvi cultural. D'altra banda, cal no oblidar que els alumnes d'incorporació tardana es troben amb un seguit de necessitats i que una de les més bàsiques és l'adaptació a la nova realitat. Aquesta adaptació passa per poder-se comunicar i per poder desenvolupar tota una sèrie d'habilitats socials i comunicatives.

Si facilitem l'aprenentatge de les habilitats comunicatives, no solament als alumnes d'incorporació tardana, sinó també als seus companys a nivell de relacions de convivència, aconseguirem dos objectius fonamentals: en primer lloc, augmentar la seva autoestima, en incrementar la sensació de competència comunicativa i social, i en segon lloc, que s'afrontin situacions interpersonals en funció dels propis valors i opinions. En aquest sentit, les tècniques d'expressió dramàtica, al temps que possibiliten un bon desenvolupament dels propis valors permeten igualment el desenvolupament del component emotiu dels educands. El desenvolupament d'actituds positives envers els altres, el mutu reconeixement i valoració, la recerca de punts comuns o d'encontre entre les diferents comunitats d'origen faciliten el desenvolupament de les habilitats comunicatives i permeten que els educands vehiculin a través d'ells la vivència dels propis valors i, en conseqüència, una major competència social.

Treballar l'expressió dramàtica en els centres educatius amb la intenció de fomentar les habilitats comunicatives i socials dels nens i adolescents d'incorporació tardana (al mateix temps que la dels seus companys del país) es justifica per la relació que aquesta pugui tenir amb dos requisits bàsics per al desenvolupament de la competència social: l'adopció de rols o habilitat de *role-talking* (capacitat d'assumir rols) a través de la dramatització i el diàleg posterior. En definitiva, el teatre adquireix un valor educatiu importantíssim, ja que permet desenvolupar globalment un conjunt d'actituds, procediments i conceptes interdisciplinars que no es podrien treballar aïlladament i que obliguen l'alumnat a prendre consciència de la realitat que l'envolta. A més, l'expressió dramàtica pot ser al mateix temps un magnífic element aglutinador i motor per a la tasca d'interrelacionar diverses àrees; és a dir, podem potenciar un aprenentatge d'habilitats comunicatives dins d'un eix transversal aglutinador de diverses activitats.

Universitat de Girona
Institut de Ciències de l'Educació

TERCER SIMPOSI: LLENGUA, EDUCACIÓ I IMMIGRACIÓ

Integració Sociocultural i Comunitat Educativa

Girona, 23, 24 i 25 de Novembre de 2000

PRESENTACIÓ COMUNICACIONS: divendres 24 de novembre de 9,30-11,30

Autora: Pepa Larraz	Hora:	Aula:
FAMÍLIA I MÚSICA: DE LA INTIMITAT A LA SOCIALITZACIÓ		

Introducció:

L'associació DO.RE.MI.FAMÍLIA¹ neix de la reflexió d'un grup de pares i mares, de diferents àmbits professionals, sobre la importància de la cultura i la música com a dinamitzadores de relacions humanes i neix també de la voluntat de crear noves formes de diàleg entre la família i la societat. Volem presentar els objectius que fonamenten l'acció de l'associació, les activitats fins ara realitzades, les línies de futur.

Continguts:

L'associació DO.RE.MI.FAMÍLIA vol promoure activitats musicals en les quals els participants siguin: professionals (músics, professionals del món de l'educació, psicòlegs, puericultors, mediadors o altres) i membres de famílies (pares, mares, fills, filles, o altres) amb les finalitats següents:

1.- La formació cultural i artística dels seus membres.

Entenem la música com cultura, creació, experimentació, llenguatge, saviesa, teràpia, comunicació i es potencia en tots aquests àmbits en les diverses activitats a realitzar.

2.- La creació d'espais de mediació, d'intercanvi familiar i interfamiliar oberts a la societat en general i a les famílies en dificultat en particular.

La cultura posa en moviment a cada individu i aporta a les famílies una energia vital que es pot comunicar. Les activitats promogudes per l'associació DO.RE.MI.FAMÍLIA tenen com objectius:

Per a l'infant:

- . afavorir el seu desenvolupament harmoniós
- . enriquir el seu entorn de relacions
- . respondre al seu desig de créixer i d'aprendre
- . donar a conèixer el patrimoni cultural familiar i social
- . enriquir el seu imaginari com espai psíquic fonamental
- . oferir un ventall ampli de llenguatges que li permetin expressar-se, compartir i sentir.

Per als adults (pares, mares o membres de les famílies)

- . conèixer les potencialitats del seu fill
- . recuperar el seu paper de protagonista en l'educació dels fills
- . compartir, aprendre amb el seu fill i amb altres famílies aspectes culturals que enriqueixin d'una manera activa, la vida familiar amb l'ajut del professional

Per la relació familiar i interfamiliar

- . promoure activitats de descoberta del patrimoni musical o artístic (cançons, obres musicals, contes, operes o altres) i d'educació de la sensibilitat artística que permetin la constitució d'un saber comú que s'obre a la societat
- . crear espais de mediació, espais intermediaris, a on es pugui crear lligams de relació personal que afavoreixin la relació pares- fills, permeten l'encontre de l'altre (professionals, altres famílies) que siguin passarel·les entre l'àmbit íntim familiar i la societat, creadors de dinamisme i amb una vocació especial per les famílies de diverses cultures i/o en dificultat.

Conclusió:

La finalitat d'aquesta comunicació és la de presentar la nostra identitat i també la d'entrar en contacte amb altres grups de famílies, professionals, estructures educatives, socials, interessades en intercanviar, promoure, treballar per una socialització de les persones que es fa pel mitjà de les activitats artístiques, que potencii l'altruisme i la generositat, tant en el nucli familiar, en grups d'amics, de companys, l'empresa o la ciutat.

¹ La seva activitat va començar en 1998 i està pendent de ser reconeguda pel Departament de Justícia.
Adreça: c/ Homer, 63, 4rt, 1ª 08023 Barcelona.

Universitat de Girona
Institut de Ciències de l'Educació

TERCER SIMPOSI: LLENGUA, EDUCACIÓ I IMMIGRACIÓ

Integració Sociocultural i Comunitat Educativa

Girona, 23, 24 i 25 de Novembre de 2000

PRESENTACIÓ COMUNICACIONS: divendres 24 de novembre de 9,30-11,30

Autores: Teresa Marbà (UB) , Montserrat Panosa i Glòria Codina (URL)	Hora:	Aula:
UN PLANTEJAMENT OBERT A LA CLASSE DE LLENGUA		

Fa dos anys proposàvem una alternativa multilingüe a l'escola. En aquell paper incidíem en tres fronts d'actuació: formació dels mestres, reorganització de l'aula, i replantejament de l'educació lingüística. Ara volem desenvolupar aquest darrer punt, que actualment és objecte d'una experiència.

Entenem que el treball de llengua ha de servir per valorar i reconèixer la pròpia llengua dels infants perquè puguin conèixer i usar la llengua de l'escola, i per facilitar-los l'accés a altres llengües.

L'objectiu és treballar des de la diversitat per a la diversitat. Partir de la diversitat de capacitats i estratègies d'aprenentatge dels infants per respondre als seus interessos i necessitats; partir dels seus registres i varietats familiars per treballar amb la diversitat de recursos de la llengua de l'escola; partir de la diversitat de llengües dels alumnes per facilitar-los l'accés als altres idiomes.

Haurem de treballar les habilitats orals i escrites, la producció i la recepció, exercicis dirigits i llengua espontània. Caldrà treballar-ne totes les dimensions, i també, en la mesura necessària, la reflexió sobre les estructures lingüístiques.

En aquesta comunicació no entrarem en el plantejament actiu i comunicatiu de la classe de llengua; només oferirem un esbós de l'enfoc gramatical que proposem, per fer aquesta revisió de l'estructura de les formes, els significats i els sentits de la llengua, de les llengües i dels seus elements.

Cal que tinguem present les formes d'expressió de cada infant. Només si partim de la seva experiència podrem afavorir un aprenentatge significatiu. Això pot semblar difícil, però convé recordar que totes les llengües s'assemblen. I és només a partir de les semblances que podrem treballar les diferències.

A la comunicació exposarem una proposta de treball sobre les estructures fonètiques, morfològiques, sintàctiques, textuais i discursives d'una "gramàtica universal", amb aplicacions pràctiques al català, al castellà, i l'anglès, i a les llengües dels infants d'una escola de Ciutat Vella, a Barcelona, amb indicacions sobre la manera de treballar aquesta diversitat.

Universitat de Girona
Institut de Ciències de l'Educació

TERCER SIMPOSI: LLENGUA, EDUCACIÓ I IMMIGRACIÓ

Integració Sociocultural i Comunitat Educativa

Girona, 23, 24 i 25 de Novembre de 2000

PRESENTACIÓ COMUNICACIONS: divendres 24 de novembre de 9,30-11,30

Autores: Silvia Margalef i Àngels Oliveras	Hora:	Aula:
L'ELEMENT SOCIOCULTURAL A LES AULES D'ALFABETITZACIÓ I DE LLENGUA ORAL EN L'ENSENYAMENT DE L2 A ADULTS IMMIGRANTS		

La comunicació que presentem es basa en la nostra experiència actual com a professores d'espanyol per a adults immigrants a Caldes de Montbui

La importància d'introduir des de l'inici elements socioculturals i interculturals en l'ensenyament de segones llengües és evident. La necessitat de tenir tots els instruments per poder entendre la nostra realitat, per donar-se a conèixer i integrar-se, vol dir que als nostres alumnes no només els cal un coneixement de la llengua sinó també uns continguts i un aprenentatge sociocultural, el que podríem anomenar una nova visió del món. Aquest és precisament l'element diferencial entre alfabetitzar en L1 o fer-ho en L2. Els estudiants a una aula d'alfabetització en L1 comparteixen sovint el "coneixement del món" (experiències comunes com poden ser costums, tradicions, estil comunicatiu, gesticulació, entonació, importància de certs conceptes, etc.) i el que els manca és només saber llegir i escriure amb agilitat una llengua que ja parlen. En canvi, en el cas de l'alfabetització en L2 s'ha de tenir molt en compte que els buits que tenen els nostres alumnes no només són lingüístics sinó també socioculturals.

A l'aula de llengua oral treballem amb estudiants poc o gens alfabetitzats. Això vol dir que el suport bàsic de les classes el formen els sons i les imatges (fotos, objectes, mapes, vídeos, cassets, jocs, etc.). Amb una bona tria i explotació del material és possible introduir elements lingüístics i socioculturals simultàniament, i convertir les classes en un petit context on aprendre i practicar les noves paraules i estructures, l'entonació adequada, els gestos, etc.

La nostra experiència amb alumnes immigrants a Caldes de Montbui diu que és possible introduir aquests elements des de l'inici, tant en el procés d'alfabetització com a l'aula de llengua oral i que no només accelera la seva integració i la comprensió de la realitat en què es mouen tant ells com els seus fills (escolaritzats i que sovint tenen molts més instruments lingüístics i socioculturals que ells), sinó que s'ho passen molt bé a les classes (i això, evidentment, funciona com a element motivador en el procés d'aprenentatge).

En un primer lloc, parlarem de com enfocar la part didàctica i quins són els materials adequats per treballar aspectes socioculturals en l'alfabetització i la llengua oral a aules amb gran diversitat, tant de procedència com de grau d'alfabetització i hàbits d'aprenentatge.

També presentarem activitats que dins o fora de l'escola afavoreixen el coneixement sociocultural i la integració.

Finalment creiem important veure les necessitats de (auto)formació del professorat a l'hora de tractar elements socioculturals i interculturals a les aules d'alfabetització i de llengua oral en l'ensenyament de L2 a adults immigrants.

Universitat de Girona
Institut de Ciències de l'Educació

TERCER SIMPOSI: LLENGUA, EDUCACIÓ I IMMIGRACIÓ

Integració Sociocultural i Comunitat Educativa

Girona, 23, 24 i 25 de Novembre de 2000

PRESENTACIÓ COMUNICACIONS: divendres 24 de novembre de 9,30-11,30

Autors: Joan Martori i Maria José Vercher	Hora:	Aula:
EL TAE DE CORNELLÀ, UNA EXPERIÈNCIA EDUCATIVA PER A ALUMNES D'INCORPORACIÓ TARDANA DE PARLA NO ROMÀNICA		

Es pretén exposar d'una manera sistemàtica diferents reflexions sobre l'experiència del Taller d'Adaptació Escolar que durant el curs 1999-2000 va ubicar-se a Cornellà de Llobregat, des de la perspectiva dels dos professors responsables. Volem donar a conèixer tot el camí recorregut durant el curs, des dels objectius fins als assoliments, fent esment del que va ajustar-se als nostres propòsits pedagògics i del que no.

Exposarem el límit del TAE, pel que fa a la seva definició i com ens vàrem organitzar partint del perfil dels alumnes. Volem centrar l'atenció en l'horitzó d'expectatives que s'obrien des de diferents instàncies en relació a la nostra tasca, els objectius que ens marcàrem, les estratègies que vàrem seguir, els materials, la metodologia, el treball de dinàmica de grup, les respostes de l'alumnat i les famílies i el vincle emocional alumne-professor.

Farem referència a diferents aspectes que conformaren aquesta experiència: la comunicació amb les famílies i els mediadors, la integració de l'alumnat en la dinàmica del centre (com varen participar en un crèdit de síntesi adaptat, per exemple), el tractament de la diversitat a l'aula (diferents graus d'alfabetització, varies llengües maternes, processos d'aprenentatge diversos), l'assoliment d'hàbits escolars i socials, la resolució de conflictes conductuals, el sistema d'avaluacions (exàmens? La informació a les famílies), diferents qüestions col·laterals que es treballaren per a una bona adaptació al nostre sistema educatiu (bases per a l'adquisició de tècniques d'estudi: l'ús de l'agenda, la comprensió oral i escrita, el resum i l'esquema) i el coneixement de l'entorn més immediat als alumnes (recursos de lleure en el barri i Barcelona), entre d'altres qüestions.

En definitiva, es tracta d'explicar l'experiència que va desplegar-se al llarg del curs, una exposició que defuig l'anècdota i en la que s'hi aboquen diferents reflexions sobre la funció pedagògica del TAE.

Universitat de Girona
Institut de Ciències de l'Educació

TERCER SIMPOSI: LLENGUA, EDUCACIÓ I IMMIGRACIÓ **Integració Sociocultural i Comunitat Educativa**

Girona, 23, 24 i 25 de Novembre de 2000

PRESENTACIÓ COMUNICACIONS: divendres 24 de novembre de 9,30-11,30

Autora: Montse Omenat García	Hora:	Aula:
IMATGES PER A LA COMUNICACIÓ I LA INTEGRACIÓ		

Descripció i contextualització

Presentem un projecte que es va du a terme amb adolescents àrabs nou vinguts integrats al TAE d'un IES del Baix Llobregat. La proposta va consistir en iniciar un treball de creació d'imatges totalment lliures amb alumnes que poguessin presentar problemes destacats dins del grup classe. Aquestes sessions de treball artístic van ésser portades a terme en concepte de pràctiques, per una llicenciada en Belles Arts, amb formació en el camp d l'art-teràpia.

La comunicació d'aquesta experiència consistirà, en un primer moment en una breu introducció per tal de contextualitzar i descriure la pràctica i les condicions de la seva realització. Posteriorment projectarem un conjunt de diapositives sobre les imatges creades pels alumnes, intentat establir relació entre el procés evolutiu de les imatges i el progrés que es va donar en la comunicació vers als altres.

Cal assenyalar que durant la comunicació, per tal de preservar la intimitat de les alumnes, no farem referència a aquelles dades que puguin comprometre el pacte de confidencialitat que es va establir amb les noies i que fou bàsic per realitzar el treball amb elles.

Objectiu de la pràctica

L'objectiu general va ésser oferir, en el marc de l'art-teràpia, una eina d'intervenció per abordar els conflictes d'integració i comunicació que presentaven alguns alumnes.

Concretament, amb l'abordatge a partir de la creació, preteníem:

- Reduir l'ansietat que causa la incomunicació verbal.
- Oferir la imatge com a eina alternativa i complementària per a la comunicació amb el món intern i extern de l'alumne.
- Possibilitar l'expressió del conflicte intern mitjançant els materials plàstics.
- Contribuir a recuperar l'autoestima i la confiança de l'alumne.

Realització

Els tutors van proposar el treball amb dues alumnes que mostraven problemes d'integració en el grup i de comunicació amb els companys i professors. Aquesta dificultat les marginava de la resta del grup i aturava també el seu aprenentatge.

La pràctica consistí en acompanyar les alumnes en el seu recorregut creatiu i espontani i el què succeïa al voltant d'aquest. El marc de treball proposat, oferia:

- Un espai segur on fos possible la creació en llibertat
- Acollir la producció sense judicis
- Una relació de confidencialitat a tres: professional, obra i alumne
- Una recerca d'imatges personals significants.

L'expressió plàstica es va utilitzar en un primer moment com, gairebé, l'única manera d'establir comunicació, després esdevingué un mitjà per accedir a la comunicació verbal. Es feia èmfasi en el procés, es a dir, en els sentiments, emocions, dificultats que apareixen al voltant de la manipulació dels material artístics. Donat que els obstacles que impediien l'accés a aquests mitjans estaven lligats de forma inconscient al conflicte mateix, sobrepassar-los era ja avançar en el camí del creixement personal.

Universitat de Girona
Institut de Ciències de l'Educació

TERCER SIMPOSI: LLENGUA, EDUCACIÓ I IMMIGRACIÓ

Integració Sociocultural i Comunitat Educativa

Girona, 23, 24 i 25 de Novembre de 2000

PRESENTACIÓ COMUNICACIONS: divendres 24 de novembre de 9,30-11,30

Autor: Félix Santamaría Pérez	Hora:	Aula:
AULA DE ACOGIDA A ALUMNADO DE ORIGEN EXTRANJERO		

Qué es :¹

Por "aula de acogida" entendemos la organización, dotación (Física, económica y de personal), y funcionamiento durante el curso 1999-2000 de una aula en el CEP "Luis Dorao" de Vitoria-Gasteiz. Su quehacer consiste en acoger al alumnado de origen extranjero que llega a la ciudad en edad escolar (primaria) y con una incapacidad comunicativa absoluta en castellano. Su trabajo termina cuando el alumnado "acogido" supera un curriculum comunicativo mínimo (2-3 meses). El alumnado se matricula en el centro que le corresponde, pero durante el tiempo señalado, acude al aula de acogida. Cuando supera el curriculum mínimo establecido vuelven a su centro de referencia.

Cómo nace :

Como de costumbre, es el resultado de varios años de intentos sin resultado, pero que han ido preparando el terreno hasta fructificar en esta realidad. Por una parte, las demandas de ayuda y asesoramiento por parte de los centros en el campo del trabajo con alumnado de origen extranjero han seguido un ritmo creciente en los últimos años, de manera que resultaba y resulta imposible dar una respuesta satisfactoria. Por otra, desde esta asesoría de lengua castellana estábamos convencidos de la utilidad del planteamiento. Una serie de factores positivos dejaron la puerta abierta a que un centro presentara un proyecto de innovación curricular, que fue aceptado y recibió dotación institucional.

Luces y sombras :

Si resulta trabajoso llegar a la puesta en marcha de un proyecto de este tipo, el trabajo delicado comienza una vez aceptado. Hace falta un local adecuado, dotación económica, establecimiento de un curriculum, formar al profesorado responsable... En la medida en que un curso escolar da de sí, hemos intentado avanzar en todos estos apartados. Así, contamos en estos momentos con una aula acogedora y dispuesta para el trabajo en la dirección propuesta por un esbozo de curriculum. El diseño de curriculum ha tenido siempre como objetivo el logro de una capacidad comunicativa elemental inicial, y se organiza en torno a los ejes : funciones pragmáticas, habilidades comunicativas, exponentes lingüísticos y situaciones. La formación del profesorado se ha basado en el trabajo semanal durante dos horas centrado en la elaboración de este curriculum, selección, compra y elaboración de materiales de trabajo, adaptación consecuente del aula, y unas jornadas específicas celebradas en mayo pasado. Sin olvidar los recursos que proporciona el día a día con el alumnado.

En cuanto a carencias, todas ellas subsanables con el tiempo, hay que destacar el hecho de que se comunicara tarde a los centros la existencia y conveniencia de utilización del aula ; la necesidad de perfeccionar el curriculum esbozado ; los problemas que surgen en torno al transporte del alumnado, la utilización del comedor...

Perspectivas de futuro :

El futuro depende de cantidad de factores, muchos de ellos completamente ajenos al proyecto, como son las decisiones de personal de la Delegación de Educación, las decisiones sobre transporte del Ayuntamiento de la ciudad... En cuanto a la utilidad del proyecto no nos cabe la menor duda. Por de pronto este año continuaremos trabajando en la dirección apuntada más arriba, y nos dedicaremos a la vez a poner en marcha un proyecto similar en el IES "Federico Baraibar", para atender al alumnado de secundaria.

¹ Para una descripción mínima del proyecto, véase la página del PAT/COP GASTEIZ :
<http://www.copgasteiz.com>

HORARI COMUNICACIONS

HORARI COMUNICACIONS

HORA	TÍTOL	AUTORS/ES	AULA
9,30-10	Formación del profesorado. Análisis de la situación actual en Almería	Catalina Barragán Vicaria	1
9,30-10	Imatges per a la comunicació i la integració	Montse Omenat García	2
9,30-10	Estar en medio. Cómo jóvenes hispano- hablantes en Suecia perciben las condiciones del desarrollo de su identidad sociocultural.	María Borgström	3
9,30-10	El TAE de Cornellà, una experiència educativa per a alumnes d'incorporació tardana de parla no romànica	Joan Martori Maria José Vercher	4
9,30-10	Aula de acogida a alumnado de origen extranjero	Félix Santamaría Pérez	5
10,15-10,45	Dromedario. Material de enseñanza-aprendizaje de lectura y escritura en lengua árabe	Asociación Española de Amistad con los pueblos árabes	1
10,15-10,45	Les tècniques d'expressió dramàtica com a mitjà de desenvolupament d'habilitats comunicatives en l'alumnat d'incorporació tardana.	Encarna Laguna	2
10,15-10,45	Proyecto UPPIS: Desarrollo, identidad, idioma.	María Borgström	3
10,15-10,45	CRP i comunitat educativa a la Ciutat Vella de Barcelona	Isabel Dalmau, Caterina Ferrer, Juan Mateos, M. Palmira Monsó	4
10,15-10,45	Mediació intercultural: les insuficièn- cies d'un model centrat en els interessos	Jordi Giró i París	5
11-11,30	Un plantejament obert a la classe de Llengua	Teresa Marbà Montserrat Panosa Glòria Codina	1
11-11,30	Família i música: De la intimitat a la socialització	Pepa Larraz	2
11-11,30	L'element sociocultural a les aules d'alfabetització i de llengua oral en l'ensenyament de L2 a adults immigrants.	Sílvia Margalef Àngels Oliveres	3
11-11,30	Interculturalitat i participació	IES Miquel Taradell	4
11-11,30	Noves respostes per a noves necessi- tats. El pla d'acollida com a instrument d'incorporació al CEIP Carles Faust de Blanes	Gemma Borrell Xavier Díez	5